



**Botanisk bulletin  
från Halland**

**Nr 1 November 2010**

En växt som man sällsynt kan få se på ruderatmarker som i Särдал är bymållan.



TEXT O DESIGN: PER WAHLÉN

## Två inkomna arter med invandring från Danmark (?)

### Filago vulgaris Klotullört

Vår växtvärld är i ständig förändring och de senaste 20 årens invandrare i Halland verkar mest komma från sydväst. Detta beror troligen på två faktorer. En är den ständigt ökande rörligheten hos oss människor. Allt fler semestrare och åretruntfolk är danskar och de växter som där är i ökning kommer även hit till Halland. Den andra återkommer jag till.

Lokalen där den första av de växter jag ska använda som exempel är en typisk lokal där det mesta till slut hamnar – återvinningsstationer. Några av dessa platser för allsköns avfall är ju belägna i grustag och det ger ofta en bra grogrund för adventiva arter som finner platser där möjligheten att gro är stor. Detta sker ju även på grund av att det är en mager mark (sand) som många växter inte skulle trivas i. Men för en art som **Filago vulgaris - klotullört** (fig 1.) är det förmodligen optimal miljö. Optimal miljö skriver jag inte bara för att den kunde etablera sig på platsen. Nej, den har dessutom stått i f.d. tippen i Sär-

dal nu i 13 år och verkar absolut inte minska i antal.

**Klotullört** är under spridning i södra Sverige och tidigt ute var Halland.

Nu verkar det som om arten inte bara sprider sig i Halland utan även på flera platser i södra Sverige (Erik Ljungstrand muntl.) och efter kontakt med HBF fick jag reda på att den ska ha ytterligare en lokal och då i Falkenbergs kommun.

Växten som jag fann 1996, har *Klotullört* har som namnet antyder blommorna i små klot som sticker ut åt sidorna. Fig. 1,



jag sett på platsen och förevisat många andra typiska skräp- under en exkursion med bl.a. marksväxter på plats men de Kjell Georgson. I år passade jag flesta av den ovanligare sorten på att ta bilder på densamma. har dock inte lyckats stanna Grustaget har genom åren haft kvar **röda**. Kvar i år **gröna**:

### 1985

*Arabis glabra* (rockentrav)  
*Sisymbrium altissimum* (hamnsenap)  
*Echium vulgare* (blåeld)  
*Chaenorrhinum minus* (småsporre)

### 1986 (exkursion Hallands flora)

*Chenopodium rubrum* (rödmålla)  
*Lamium hybridum* (flikplister)  
*Anagallis arvensis* (rödmire)  
*Arctium tomentosum* (ullkardborre)  
*Artemisia absinthium* (malört)

### 1988

*Dipsacus strigosus* (sträv kardvädd)  
*Arcium armeria* (rosenglim)

### 1992

*Leuchanthemum x superbum* (jätteprästkraze)  
*Rubus mortensenii* (lindblomsbjörnbär) (ELJ och Ulf Ryde!)

### 1993

*Alliaria petiolata* (löktrav)

### 1996

*Carthamus tinctorius* (safflor)  
*Malva neglecta* (skär kattost)  
*Helianthus tuberosus* och *annuus* (jordärtskocka och solros)  
*Chenopodium urbicum* (bymålla) (ELJ!)  
*Nicandra physalodes* (ballongblomma)  
*Solaum physalifolium* (bågarnattskatta)

### *Onopordum acanthium* (ulltistel)

*Filago vulgaris* - klotullört (KG! In situ)  
*Rubus hallandicus* (hallandsbjörnbär) (ELJ in situ och Ulf Ryde!)

*Leonurus cardiaca* ssp. *villosus* (ullig hjärtstilla) (ELJ! In situ)

### 1997

*Stachys arvensis* (åkersyska)  
*Verbascum phlomoides* (läkekungsljus) (ELJ! In situ)  
*Panicum miliaceum* (hirs)  
*Hordeum vulgare* ssp. *vulgare* (sexradigt korn)  
*Mentha spicata* (grönmynta)  
*Anthemis tinctoria* (färgkulla)  
*Misopates orontium* (kalvnos)  
*Coreopsis tinctoria* (tigeröga)  
*Ambrosia artemisifolia* (malörtsambrosia)  
*Potentilla norvegica* (norsk fingerört)  
*Rubus wahlbergii* (hasselbjörnbär) (Ulf Ryde som 'sordirosanthus'!?)  
*Arctium minus* (liten kardborre)  
*Digitaria ischaemum* (fingerhirs)  
*Fallopia dumetorum* (lövbinda)  
*Echinochloa crus-galli* (hönschirs)

### 2000 (medexkurrent Henry Gudmundson)

*Atriplex hortensis* (trädgårdsmålla)  
*Melissa officinalis* (citronmeliss)  
*Malva sylvestris* ssp. *sylvestris* (rödmalva)  
*Fagopyrum esculentum* (bovete)  
*Iberis umbellata* (roseniberis)  
*Sorghum halepense* (ogräsdurra) (+2005)  
*Oenothera glazioviana* (jättenattljus) (+2005)  
*Callistephus chinensis* (sommarastrer)  
*Ribes sanguineum* (rosenrips)  
*Rubus caesius* (blåhallon)  
*Malva alcea* (rosenmalva)  
*Origanum vulgare* (oregano/kungsmynta)  
*Aethusa cynapium* (vildpersilja)  
*Verbascum speciosum* (praktkungsljus)

**2002 (medexkurreter Erik Ljungstrand, Henry Gudmundson, Kristoffer Stighäll)**

*Alcea rosea* (stockros)  
*Echinops bannaticus* (blå bolltistel)  
*Bergenia crassifolia* (bergenia)  
*Lathyrus latifolius* ssp. *latifolius* (rosenvall)  
*Setaria viridis* ssp. *viridis* (vanlig kavellhirs)  
*Ribes aureum* (gullrips)  
*Rosa rubiginosa* (äppelros)  
*Epilobium roseum* (grendunört)  
*Parthenocissus inserta* (vildvin)  
*Rubus ameniacus* (ameniskt björnbär)  
*Alchemilla mollis* (jättedaggkäpa)  
*Lychnis coronaria* (purpurklätt)  
*Oenothera rubricaulis* (pricknattljus)

**2003**

*Verbascum lychnitis* (grenigt kungsljus) (ELJ)  
*Nicotiana x sanderae* (blomstertobak) (ELJ)  
*Galium spurium* ssp. *vallantii* (småsnärjvära)  
*Lactuca sativa* (sallat)  
*Datura stramonium* ssp. *stramonium* och ssp. *tatula* (spikklubba och violspikklubba)

**2005**

*Oenothera depressa* x *biennis* (strävt nattljus x nattljus) (K. Rostanski!)  
*Rubus laciniatus* (flikbjörnbär)

**2007 (återvinningsstationen flyttad)**

*Campanula persicifolia* (stor blålocka)

**2010 (delvis återställt som grustag)**

*Aphanes arvensis* (jungfrukam)  
*Cichorium intybus* (cikoria)  
*Lychnis chalconica* (studentnejlika)  
*Gypsophila paniculata* (brudslöja)  
*Astragalus glycyphyllos* (sötvedel)

ELJ=Erik Ljungstrand

***Oenothera ammophila* (klittnattljus)**

Första stycket nämnde jag att det fanns två orsaker till att danska växter kommer in – den andra är ju helt enkelt via transport av fröer över havet. Exempel på dylka är i Halland enligt min uppfattning *Atriplex laciniata* (sandmålla), *Glaucium flavum* (strandvallmo), *Ranunculus hederaceus* (murgröns-möja) och *Catabrosa aquatica* (källgräs). Givetvis finns det en fröbank även i Halland som sprids med havet och det finns många andra arter men här vill jag speciellt nämna den som blev funnen i Båstad förra året: *Oenothera ammophila* (klittnattljus) (fig 2)

Klittnattljus har liknande hårighet på blomknoppen som strävt nattljus men en skillnad är bl.a. att foderbladens spetsar tydligt divergerar!

Klittnattljus är också tydligt bågböjd i blomaxet men det minskar allteftersom den mognar. (fig. 3)

Även Halland har sedan i fjol höst (har visserligen lämnat ett belägg för flera år sedan – men det har försvunnit) säkert fått denna växt noterad. Ifjol fanns det bara rosetter som

jag inte vågade namnge med säkerhet men vid kontroll i våras och i juli blev jag säker. Den växer i en liknande miljö (öppen sandig mark) som klotullörten men skillnaden är att naturen skapat förutsättningar för växten! Har hört med Bruno Toftgård och Erik Ljungstrand om någon annan observerat/nämnt växten men fått negativt svar.

Det är troligen Genevadsåns

*I juni var det inte mycket bevänt med klittnattljuset - men den håriga blomknoppen och de tydligt divergerande spetsarna är tydliga. Fig 2.*



förändrade utlopp som gjort platsen så lämplig för många andra vattentransporterade växter. Detta då marken inte bara blev kal med plats för inkomlingar - utan även de årliga översvämningarna som har gett god näring till många krävande växter. I något fall nedan har kanske fröer legat och väntat på rätt tillfälle att gro. Även den ökade besökstätheten på badplatsen i närheten, och som

man kan hoppas i naturreservatet, spelar säkert in. Liksom så många andra växter som kommit in på denna typ av lokal kan den efter några år försvinna igen när stormarna sätter in. Även kaniner är ett hot mot växten då de verkar gilla nattljus som middagsmat.

Andra inkomlingar som gynnas av Genevadsåns förändrade utlopp är:

**Centaurium pulchellum (dvärgarun)** 1995 - stor ökning 2007 (med Bruno Toftgård)

**Elatine triandra (tretalig slamkrypa)** 2006 sparsamt

**Eleocharis acicularis (nälsäv)** 2006

**Eleocharis quinqueflora (tagelsäv)** 1996 - 2006 klart gynnad

**Helichrysum arenarium (hedblomster)** 2002 (med Lars-Erik Magnusson) (inlämnad för rödlistning)

I juli trodde jag att jag missat blomningen då kapslarna redan börjat mogna.  
Fig 3.



**Juncus arcticus ssp. balticus (östersjötåg)** 2002 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Leeria oryzoides (vildris)** 1995 (lämnad till HBF som årets art 2000), ökade 2000 - 2002 rikligt och senare har den ökat ytterligare med massförekomst 2007. Därefter har den minskat till ursprunglig nivå = enstaka grupper.

**Limosella aquatica (ävjebrodd)** 1985 - med sin naturliga fluktuation var den riklig 2004 och massförekomst 2006 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Lotus tenuis (smal käringtand)** 2006 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Myriophyllum verticillatum (kransslinga)** 1984 - ökade kraftigt och nådde sin topp 2006. Därefter åter minskande = minskad näringsnivå?

**Nymphoides peltata (sjögull)** inkommen. 2002 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Potamogeton alpinus, berchtoldii, crispus, obtusifolius och pectinatus (rostnate, gropnate, krusnate, trubbnate samt borstnate)** fick ett kraftigt uppsving tillsammans med nedanstående 2006 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Potamogeton pusillus (=panormitanus) (spädnate)** 2004

**Sagina nodosa (knutnarv)** 1986 klart ökande

**Sagittaria sagittifolia (pilblad)** 1984 - 1996 sparsamt - ökande under 2000-talet för att nu åter minska.

**Schoenoplectus tabernaemontani (bläsäv)** 1995

**Sium latifolium (vattenmärke)** 1984 sparsamt alla år men något gynnad av förändringen.

**Sonchus palustris (strandmolke)** 2006 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Stellaria palustris (kärrstjärnblomma)** 1988 klart ökande. Den finns även i en intressant sandmarksform.

**Thalictrum minus ssp. arenarium (kustruta)** några få ex 2007 (ekskursion med Bruno Toftgård) och senare.

**Typha angustifolia (smalkaveldun)** 2006 (ekskursion med Lars-Erik Magnusson).

**Valerianella locusta (värvklynne)** 2006 en art som är i kraftigt spridning i landskapet från att ha varit ovanlig tidigare.

**Zanichellia palustris var repens (smäsärv)** 2006 (med Lars-Erik Magnusson).

**Berula erecta (bäckmärke)** 1995 ökande men sällan blommande.

**Carex aquatilis ssp. aquatilis (norlandsstarr)** 2007 tillfällig 2 år men intressant då den bör finnas uppströms i dess mer naturliga trakter i skogslandet.

**Carex maritima (bågstarr)** 2001 ganska riklig i två grupper, därefter stadigt minskande på grund av igenväxningen och sand- och tångpalagring. Nu troligen försvunnen. (inlämnad för rödlistning)

**Carex otrubae (blankstarr)** 1995 sparsamt alla år

**Eupatorium cannabinum (hampflokel)** 1985 stadigt ökande

**Glyceria maxima (jättegröe)** En redan tidigare vanlig art som gynnats enormt med massförekomst

**Trifolium fragiferum (smultronklöver)** 1996 och ökande för att nu åter minska på grund av igenväxningen.

**Oenothera ammophila (klittnattljus)** 2009 blommande i år. Inlämnat belägg har försvunnit troligen ca 10 år tidigare.

Som synes av observationslistan är detta en mycket spännande och lärorik miljö att besöka. Och eftersom den bästa säsongen är efter badsäsongen finns det parkeringsplats på reservatets parkering.

Det är en miljö som tillsammans med strändernas tångvallar har den snabbaste förändringen i floran om man bortser från ruderatmarker...

Eftersom detta bara är vad undertecknad har sett så finns det säkert många fler växter som kunde ha varit med bland exemplen. Har ju själv en hel del obestämde belägg från den gynnade platsen - då mest

hybrider som är svåra att få kontrollerade. Ett exempel är en förmodad *Juncus articulatus x tenuis* (ryl- x syltåg) som jag lämnat till offentligt herbarium men där råkat försvinna (!) - har tagit nytt belägg som ligger hos en tjeckisk systematiker.

Är någon intresserad visar jag gärna lokalerna och söker nytt med andra naturintresserade. Den senare lokalen är som känt även ett Eldorado för insektsintresserade...

Per Wahlén  
035 - 12 66 76  
070 - 290 73 95



***I slutet av augusti fick klittnattljuset en ny blomning. Här inspekterade av botaniker från Göteborgsområdet.***

**En växt som gynnades av Genevadsåns  
förändrade utlopp var bågstarren.**

